

DE KLEURRIJKE FAMIELDE VAN DAMME 'DAS PFERDCHEN' (HET PAARDJE), LIJFLIED VAN NONKEL FRANS

Eric Vermeirsch

Probeer niet de geheimen te ontsluiëren die de volwassenen voor u verborgen hielden. Geniet van de wolkeloze hemel der onwetendheid zo lang dit u gegund is!... Wat u kunt verliezen is onherstelbaar en van een waarde die met geen woorden te beschrijven is – uw paradijs (Klaus Mann).

Hoofdpersonage van dit verhaaltje is 't Artiestsens, mijn nonkel Frans, de vip die al eerder optrad in de 'Van Damme Cyclus' (zie GT 2015 nr. 5). Zoals daar al in te lezen stond heeft nonkel Frans toch wel een tijdje gewerkt in Duitsland tijdens de bezetting. Daar konden zij in hun strijd tegen het goddeloze bolsjewisme elk paar handen goed gebruiken, hijzelf zag het waarschijnlijk zeer groots (after all, was het niet een eenvoudige Gefreiter die het tot staatshoofd had geschopt in het Reich?). Voor degenen onder u die zich ongerust maken: 't is allemaal goed afgelopen, hij is er ook na de oorlog zonder kleerscheuren vanaf gekomen. En, laten wij wel wezen: er was dan niet zoveel keuze als nu. Het Erasmusproject bijvoorbeeld – Europees project voor het hoger onderwijs, waarmee u een deel van uw studies in het buitenland kunt doen – bestond toen nog niet. Maar hij heeft in das Reich wel zijn ogen en oren goed opengezet, en er heel wat bijgeleerd. Zijn Duits was onberispelijk, alhoewel zijn woordenschat toch wat mager uitviel (twintig woorden is toch wel wat weinig, maar kom, het was zelfstudie). Als ik dat vergelijk met een van mijn zevenjarige kleindochters, die al zoveel Engelse woorden kent! "Shit, cut the crap, asshole..." enz. (dat laatste woord nota bene tegen mij, haar pee; 'k heb mij al afgevraagd of zij er wel de betekenis van begreep, ik wel, ik heb het namelijk opgezocht!).

Wat er ook van zij, nonkel Frans had wel een talenknobbel ('t zit in de famielde). Toen de Duitsers terug naar hun vaste stek – of wat ervan over bleef – waren vertrokken en vervangen door Canadezen, Engelsen en Amerikanen, trok hij zich daarom goed uit de slag. Ik hoor het hem nog zeggen: "alstublieft" werd dan "please you" i.p.v. "bitte sehr".

Eén van de liederen die ik hem regelmatig heb horen zingen, gewoonlijk na

het drinken van enkele glaasjes Bolsjenever (Schnaps werd na 2 mei 45 beschouwd als ongepast), was ‘Das Pferdchen’, in feite zijn lievelingslied. Het was wel een droevig lied, volgens hem een regelrechte hit bij de Wehrmacht in Stalingrad. “Woar ne mens in moelaike tije zich nie allemoal kan an optrekke!” hoorde ik nonkel Giele tegen nonkel Charles fluisteren. Daarna luisterde hij in vervoering verder naar de zanger. Mijn vader had het er moeilijker mee, zijn anti-Duitse gevoelens speelden hem parten. Ik heb al een paar keer gemeld hoe hij tijdens de 14-daagse veldtocht door een Duitser uit een biechtstoel werd gehaald. Dat verhaal is, niet alleen voor hem maar ook voor mij, door de jaren heen uitgegroeid tot een ware obsessie. Maar het ergste, de grote vernedering, heb ik tot nog toe verzwegen, uit schaamte. Vooruit dan maar, it’s now or never: die Duitser deed hem met de handen omhoog tegen een muur staan, en toen gebeurde het onvoorstelbare! De vijand nam zijn kleine knapzak af, doorzocht hem en haalde er een flink stuk droge worst uit. Dat heeft mijn vader nooit teruggekregen. Politiek heeft hem altijd onverschillig gelaten, maar deze diefstal heeft hem voor de rest van zijn leven getekend, jaren later blaakte zijn gezicht nog van verontwaardiging toen hij het durfde vertellen. Gelukkig voor die Duitser had hij geen wapen meer, er zouden anders beslist ongelukken gebeurd zijn (‘voor Worst en Vaderland’). Dat incident met die worst heeft eerlijk gezegd ook mijn beide kinderen getraumatiseerd: hoe anders hun hysterisch gelach verklaren bij iedere toespeling erop? Daarom hebben wij besloten het voorlopig nog geheim te houden voor de kleinkinderen.

Eigenlijk zou het lied door een kind moeten gezongen worden, doch ik was nog te jong en kende bovendien geen Duits. Ik heb wel het lied van de Schotten onthouden, en ik heb dat opgenomen in mijn tekstje over The Jolly Scotchmen (GT 2016 nr.3, p. 214), maar nonkel Frans zijn lijfstuk herinner ik mij slechts gedeeltelijk, en dit dankzij de smartelijke ontknoping. Het begon als volgt:

*Mama-tsie, schenk mich ein Pferdchen,
Ein Pferdchen wird mein Paradies...*

Let op: Mama-TSIE, die Duitsers zijn zeer gevoelig. Maar zij konden ook zeer opgewekt zijn. Zelfs in 44 kon je hen nog door de straten zien stappen, al zingend: *Heute wollen wir marschieren, eine neue Marsch probieren...* (en nog van da). Nadat het gewenste paardje in Germaanse geuren en kleuren beschreven was: *schwarzer Schwanz, groszes Maul...* (ik ben niet meer zo zeker van die woorden) kwam plotseling, onaangekondigd, bijna brutaal, de pointe: *Das Knaapchen ging zum Paradies!*

Afb. 1. De auteur naast 'zijn' paardje (foto 1943 in familiearchief).

de longen overbleef. Toen ik nonkel Frans zo heftig bezig hoorde heb ik mij dikwijls afgevraagd hoe ik in de situatie van de stervende knaap een dergelijk hoogtepunt zou kunnen bereiken. Maar ik zag al gauw in dat dit niet nodig was: ik was geen Duitse knaap, maar slechts een manneke van de Muide.

Nu ik erover nadenk: ik heb toch zelf ook zo een paardje gehad? En ja: de foto zat nog in die oude schoenendoos bij de trouwfoto's van de Van Dammes.

Ik sluit niet uit dat nonkel het woord Knaapchen zelf heeft uitgevonden heeft, wat het daarom niet minder verdienstelijk maakt. Het kind – voor degenen die geen Duits verstaan, een knaap nog – was ernstig ziek. Na bovenstaande schokkende aankondiging werd het ziekteproces verder beschreven, een erbij geroepen Herr Doctor kon echter geen soelaas bieden. De knaap begon naar het einde toe zwaar te ijlen en had het herhaaldijk over grote steigerende en briesende paarden, die zijn ziekbed belegerden. Tot wanneer hij in een laatste snik uitbarstte (en dat was meteen ook de laatste lijn van het lied):

Mama-tsie, solche Pferde will ich nicht!

Dat moest zeer luid gezongen worden, crescendo en met gebruik van de laatste voorraad lucht die nog in